

**UCHWAŁA NR VI/ 29 /15
RADY GMINY LIPNO
z dnia 21 kwietnia 2015 r.**

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 - 2017

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594, z późn. zm.¹) oraz art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 135 z późn. zm.²) uchwała się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lipno

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. , poz. 645 i poz. 1318 , z 2014 r. , poz. 379 i poz. 1072.

² Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2012r. poz.579 , Dz.U. z 2013 r. , poz. 154 , poz. 866 , poz. 1650, z 2014 r. , poz. 619 , poz. 1188.

Uzasadnienie

Obowiązek podjęcia uchwały wynika z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji gmina w ramach zadań własnych ma zapewnić wsparcie poprzez organizację systemu i wyposażenie go w odpowiednie narzędzia. W tym celu m. in. opracowuje 3 letnie programy wspierania rodziny. Program zawiera kierunki działań zmierzających do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania i wychowywania dzieci w rodzinach naturalnych.

Celem programu jest przywracanie rodzinom zdolności do przezwyciężenia ich problemów opiekuńczo-wychowawczych przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

Z uwagi na powyższe podjęcie uchwały jest uzasadnione.

Załącznik do Uchwały Nr VI/29/15

Rady Gminy Lipno

z dnia 21 kwietnia 2015r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2015 – 2017**

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	3
2. Charakterystyka środowiska lokalnego.....	6
3. Diagnoza środowiska lokalnego.....	8
4. Problemy społeczne występujące na terenie GOPS Lipno.....	9
4.1. Bezrobocie.....	9
4.2. Uzależnienia- Alkoholizm i narkomania.....	11
4.3. Ubóstwo.....	13
4.4. Przemoc w rodzinie.....	14
5. Rodzina – podstawowe pojęcia.....	15
5.1. Definicja.....	15
6. Klasyfikacja.....	16
7. Cele programu.....	18
8. Zadania w zakresie wspierania rodziny.....	19
9. Odbiory.....	20
10. Oczekiwane rezultaty.....	20
11. Realizacja.....	21
12. Finansowanie.....	21
13. Monitorowanie.....	21

1. WSTĘP

Zgodnie z art. 176 pkt 1 i art.179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy stworzenie gminnego systemu wsparcia i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Podstawowym podmiotem i adresatem działań systemu pomocy społecznej w gminie Lipno jest i będzie rodzina. Rodzina uważana jest za naturalną i podstawową komórkę społeczną. Jako pierwsze środowisko wychowawcze wpływa na osobowość człowieka, jego życie i rozwój. Rodzina jest miejscem, w którym dziecko doświadcza swoich pierwszych kontaktów z otoczeniem, zaczyna poznawać i rozumieć wartości społeczne. Dziecko rozpoczyna życie jako istota obiektywnie niezdarna. Z punktu widzenia jego własnego poczucia satysfakcji okres wczesnego dzieciństwa daje mu jednak znaczne zadowolenie. W miarę jak dziecko rośnie, bardzo często zwiększa się jego potrzeba wyrażania siebie – samodzielnego skutecznego działania. Rozwijające się dziecko potrzebuje wyraźnego okazywania mu (przez rodziców i inne dzieci) miłości i uczucia. Dziecko, które nie odczuwa poczucia miłości rodziców do niego i bezpieczeństwa w stosunkach z innymi ludźmi, będzie nieuchronnie wykazywało różnego rodzaju stopnia dysharmonię w rozwoju swej osobowości. Rodzina jest kolebką rozwoju osobowości każdego członka, szczególnie dziecka. W niej zdobywa ono mowę, język, kształtuje uczucia i postawy wobec członków rodziny i otaczającego świata. Rodzina jest ważna dla dziecka, bo wprowadza je w świat kultury i przygotowuje do udziału w życiu dorosłych. Rodzina i dziecko stanowią zasadnicze kwestie w polityce społecznej. Podstawę do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny, ochronny.

Naturalna rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań.

Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często

towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczej – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd też, założeniem niniejszego Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, kiedy pojawiają się problemy.

Problemem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Lipno zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego celem jest integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Opierając się na założeniach ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zaleca się zaangażowanie asystenta rodziny, o którym stanowi art. 11 ust. 3 i art. 12 przedmiotowej ustawy. Bardzo ważne jest, iż rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, otrzymywane z różnych źródeł: od pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, z policji, czy też od pielęgniarki środowiskowej. Celem pracy asystenta będzie osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny. W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę, powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do zadań gminy w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy ponoszenie częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej. Należy zauważyć, że wspieranie rodziny, to jednocześnie rozwój i wzmacnianie społeczności lokalnej. Reformy ustroju terytorialnego państwa powodują, że coraz więcej kompetencji przejmują samorządy gmin i powiatów.

Pomoc Społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie

pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. W przepisach o pomocy społecznej zawarta jest zasada pomocniczości, która kładzie nacisk na wspieranie, a nie bezpośrednio zaspokajanie potrzeb.

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017 stanowi realizację dyspozycji ustawowej i jest spójny ze strategią rozwiązywania problemów społecznych na terenie Gminy Lipno w latach 2014-2020

1. Podstawą działań ujętych w programie są w szczególności regulacje obowiązujących ustaw:

-- *ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U.z 2013 r. poz. 135)*

- *ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U.z 2013 r poz. 182 z późn. zm.)*

- *ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr 180 poz.1493)*

- *ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r., poz.1356 z późn zm)*

- *ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r. poz. 124 z późn. zm)*

- *uchwała z dnia 6 lutego 2014 roku w sprawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Lipno w latach 2014-2020*

2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Gmina Lipno to gmina wiejska położona we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie lipnowskim.

Gmina Lipno graniczy z następującymi gminami:

od północy - Gmina Kikół i Chrostkowo,

od wschodu - Gmina Skępe i Wielgie,

od południa - Gmina Fabianki,

od zachodu - Gmina Czernikowo i Bobrowniki,

okala z zewnątrz Miasto Lipno.

Rysunek 1. Położenie Gminy Lipno na tle województwa kujawsko – pomorskiego oraz powiatu lipnowskiego

Na obszarze Gminy znajdują się 36 sołectwa: Barany, Białowieżyn, Biskupin, Brzeźno, Chlebowo, Chodorążek, Głodowo, Rumunki Głodowskie, Huta Głodowska, Grabiny, Ignackowo, Jankowo, Jastrzębie, Karnkowo, Rumunki Karnkowskie, Kolankowo, Kłokock, Komorowo, Krzyżówki, Lipno I, Lipno II, Łochocin, Maliszewo, Okrąg, Ostrowite,

Ostrowitko, Osmiałowo, Piątki, Popowo, Radomice, Tomaszewo, Trzebiegoszcz, Wichowo, Wierzbick, Zbytkowo i Złotopole.

Rysunek 2. Sołectwa należące do gminy Lipno

Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie Gminy Lipno jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie, który został powołany zarządzeniem Naczelnika Gminy w dniu 30 kwietnia 1990 roku. Adresatami wsparcia socjalnego są najczęściej rodziny cierpiące niedostatek z powodu ubóstwa bądź bezrobocia, rodziny wielodzietne, rodziny niewydolne opiekuńczo i wychowawczo, osoby niepełnosprawne, rodziny dotknięte przemocą i uzależnieniami.

Zgodnie ze Statutem GOPS w Lipnie, jego głównymi celami są:

- a) zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- b) doprowadzanie w miarę możliwości do życiowego usamodzielnienia osób oraz ich integracji ze środowiskiem,
- c) zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin, umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać.

3. DIAGNOZA ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Z obserwacji pracowników socjalnych, analizy dokumentów, a także biorąc pod uwagę powody przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie można stwierdzić, że skala ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, przemocy i alkoholizmu na przełomie ostatnich lat stale rośnie.

Z analizy GOPS w Lipnie wynika, że około 1956 osób korzysta z różnych form wsparcia realizowany przez GOPS w Lipnie.

Różnorodność przyczyn udzielania pomocy społecznej świadczy o tym, jak ważne jest wspieranie rodziny kompleksowymi działaniami o charakterze profilaktycznym oraz zapobiegającym sytuacją kryzysowym. Poniżej przedstawione zostały powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2009 -2014.

Tabela 1. Powody przyznawania pomocy społecznej przyznawanej w latach 2009-2014

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin						Liczba osób w tych rodzinach					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Ubóstwo</i>	612	610	591	639	633	557	2380	2318	2174	2294	2227	1956
<i>Sieroctwo</i>	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	12	5
<i>Potrzeba ochrony macierzyństwa</i>	108	98	81	89	78	74	625	554	455	460	445	431
<i>Bezrobocie</i>	392	423	420	446	488	425	1494	1566	1499	1662	1706	1474
<i>Niepelnosprawność</i>	101	106	92	94	117	115	348	331	267	282	359	334
<i>Długotrwała choroba</i>	76	71	58	54	63	57	264	230	179	176	190	183
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego</i>	36	32	32	30	40	56	125	101	103	92	118	173
<i>w tym: - rodziny niepełne</i>	32	32	28	26	35	47	104	101	94	87	113	150
<i>- rodziny wielodzietne</i>	4	0	0	0	0	2	21	0	0	0	0	11
<i>Alkoholizm</i>	49	3	5	4	8	8	274	12	16	17	25	30
<i>Narkomania</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego</i>	0	2	2	2	7	6	0	2	2	2	7	11

Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	4	0	2	2	5	3	11	0	5	11	12	8
---------------------------------------	---	---	---	---	---	---	----	---	---	----	----	---

Źródło: Dane GOPS w Lipnie

4. PROBLEMY SPOŁECZNE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GOPS LIPNO

4.1. BEZROBOCIE

Bezrobocie jako najważniejszy problem społeczny w swych konsekwencjach niesie za sobą szereg negatywnych skutków rozszerzających się na inne płaszczyzny życia ludzkiego. Należą do nich nie tylko spadek stopy życiowej ze względu na negatywne konsekwencje przekładające się wprost na budżet domowy, ale również takie zjawiska jak: poczucie bezradności, brak motywacji do kolejnych poszukiwań na rynku pracy, niskie poczucie własnej wartości.

Wszystkie te negatywne konsekwencje wpływają niewątpliwie na sferę emocji i przyczyniają się do częstszego sięgania po alkohol celem rozładowania negatywnych napięć, co niesie za sobą problemy alkoholowe a w przypadku kontynuowania tego typu zachowań dochodzi do uzależnienia.

W/g informacji uzyskanych z GUS i PUP w Lipnie wynika, że stopa bezrobocia na koniec grudnia 2014 roku wynosiła:

w kraju 11,5 %

w województwie kujawsko – pomorskim 15,7 %

w powiecie lipnowskim 25,5 %

Podkreślić należy, że zgodnie z danymi PUP w Lipnie na terenie Gminy Lipno było 1237 osób bezrobotnych w tym 694 kobiet, a mężczyzn 543

Bezrobocie wśród mieszkańców Gminy Lipno (dane z PUP w Lipnie – grudzień 2014 r.)

Tabela 2 Charakterystyka osób bezrobotnych

Bezrobotni zarejestrowani	1237
Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	34
Z prawem do zasiłku	184
Niepełnosprawni	24
Długotrwale bezrobotni	743
Bezrobotni w wieku do 25 lat	270

Bezrobotni powyżej 50 roku życia	194
Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	558

Osoby te stanowią grupę zagrożoną problemami alkoholowymi i innymi substancjami psychoaktywnymi. Brak możliwości znalezienia pracy, bądź długotrwałe pozostawanie bez pracy może spowodować sięgnięcie po alkohol, a to z kolei może wzmocnić agresję, przemoc wobec rodziny i najbliższego otoczenia.

4.2. UZALEŻNIENIA - ALKOHOLIZM I NARKOMANIA

Alkoholizm i narkomania jest olbrzymim, bardzo szkodliwym zjawiskiem społecznym. Alkohol i narkotyki to tabu. To samo społeczeństwo tworzy tabu - tworząc normy. Alkoholizm i narkomania to choroba postępująca. Każde następne picie/branie ma coraz gorsze konsekwencje, prowadzące powoli do śmierci – społecznej, psychicznej i w końcu fizycznej. To również choroba demograficzna. Każdy może zachorować, bez względu na wiek, płeć, pochodzenie, wykształcenie, zawód.

Nadmierne spożywanie alkoholu stanowi jeden z najbardziej szkodliwych czynników mających wpływ na zdrowie i życie osób uzależnionych oraz ich rodzin. Tak zwane szkodliwe picie może być przyczyną wielu schorzeń somatycznych i psychicznych. Alkoholizm jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną.

Nie ulega wątpliwości, że istnieją istotne powiązania między nadużywaniem alkoholu a wykluczeniem społecznym. Utrata pracy i zdolności do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych, przemoc, agresja, zaniedbywanie podstawowych obowiązków rodzinnych, a w przypadku ciężarnych kobiet nadużywających alkoholu, poważne uszkodzenie płodu, czego konsekwencją jest m.in. Alkoholowy Zespół Płodowy (FAS) - to tylko niektóre skutki społeczne nadmiernego picia.

Najbardziej poszkodowane są jednak dzieci osób uzależnionych, to ich rozwój emocjonalny i psychofizyczny jest często zaburzony. Życie w ciągłym stresie, poczuciu zagrożenia i doświadczanej przemocy tak psychicznej, jak i fizycznej, prowadzi do zaburzeń zachowania, a w konsekwencji do łamania prawa, prowadzącego do wykluczenia społecznego. Pozostawione bez wsparcia i pomocy terapeutycznej dzieci alkoholików często sięgają po substancje psychoaktywne i psychotropowe i powiększają liczbę osób uzależnionych. Alkoholizm powoduje znaczne straty nie tylko społeczne, ale i ekonomiczne w skali gospodarki całego kraju - koszty leczenia, wypadków drogowych, zaangażowania wymiaru sprawiedliwości, systemu pomocy społecznej i ubezpieczeń, lecznictwa odwykowego, przedwczesnej umieralności, spadek wydajności pracy i wiele innych.

Należy też wspomnieć, że rodziny, w których występuje problem alkoholowy i narkotykowy zwykle charakteryzuje niższy status socjoekonomiczny, ograniczone możliwości związane

z wykształceniem czy podjęciem pracy. Ta grupa rodzin szczególnie narażona jest na występowanie przemocy, aczkolwiek to zjawisko dotyczy nie tylko rodzin dysfunkcyjnych, ale i tych dobrze sytuowanych, w których na pozór nie występują problemy.

Aktem prawnym na terenie Gminy Lipno, na podstawie którego prowadzona jest realizacja wskazanych działań zgodnie z kierunkami zawartymi w/w ustawach jest *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Lipno* uchwalany corocznie przez Radę Gminy.

Z danych uzyskanych z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lipnie wynika, że w roku 2014. wpłynęło do Komisji łącznie 30 podań z wnioskiem o leczenie, w tym 6 wniosków skierowano do Sądu Rejonowego w Lipnie o zastosowanie zamkniętego leczenia odwykowego. 23 osoby, podjęły dobrowolne leczenie w warunkach ambulatoryjnych w Poradni Terapii Uzależnień w Lipnie, a 1 osoba na Oddziale Terapii Uzależnień od Alkoholu w Radziejowie.

Tabela 3. Uzależnienia alkoholowe na terenie Gminy Lipno

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	24	15	3	15	30
Liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie	20	15	3	15	30
Liczba osób, które podjęły leczenie dobrowolnie	15	6	2	12	24
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	0	0	0	3	6

Źródło: Dane GOPS w Lipnie

Zgodnie z danymi GOPS w Lipnie, w 2014 roku pomocą społeczną z powodu alkoholizmu objęte były 30 rodziny. Liczba ta zwiększyła się w stosunku do 2013 roku aż o 15 rodzin.

Tabela 4. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Lipnie z powodu alkoholizmu

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014
liczba rodzin	5	4	15	30
liczba osób w tych rodzinach	6	17	45	91

Źródło: Dane GOPS w Lipnie

4.3. UBÓSTWO

Ustawa o pomocy społecznej definiuje ubóstwo na podstawie mieszczona się dochodu rodziny lub osoby w tzw. minimum socjalnym. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie minimum socjalnego.

Podstawowym powodem ubóstwa jest bezrobocie.

Zjawisko ubóstwa najbardziej widoczne jest w rodzinach wielodzietnych, rodzinach samotnie wychowujących dzieci oraz w rodzinach utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych (innych niż renta i emerytura).

Ubóstwo jest jednym z najczęstszych powodów przyznawania pomocy przez GOPS w Lipnie. W 2014 roku pomocą społeczną z powodu ubóstwa objętych było 557 rodzin , a z tego tytułu otrzymało wsparcie 1956 osób.

Tabela 5. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Lipnie z powodu ubóstwa

Wyszczególnienie	2010	2010	2012	2013	2014
liczba rodzin	610	591	639	663	557
liczba osób w tych rodzinach	2 318	2174	2 294	2227	1956

Źródło: Dane GOPS w Lipnie

4.4. PRZEMOC W RODZINIE

Przemocą w rodzinie można najogólniej określić zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Do najczęstszych przyczyn przemocy należą: alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody, upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety i dzieci, rzadziej mężczyźni.

Zgodnie z danymi dostarczonymi przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w 2014 roku na terenie Gminy odnotowano 20 ofiar przemocy domowej, którymi były kobiety. Negatywnym zjawiskiem jest fakt, że liczba ofiar przemocy domowej systematycznie rośnie od 2013 roku. Z ustaleń wywiadów środowiskowych i spostrzeżeń pracowników socjalnych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipnie wynika, że zjawisko przemocy jest zatajane przez ofiary lub też bagatelizowane. Rodziny dotknięte przemocą są bardzo niechętne do rozpoczęcia procedury *Niebieskiej Karty*. Wyniki pracy socjalnej wskazują również na występowanie niepokojącego zjawiska stosowania przemocy wobec osób starszych ze strony członków ich najbliższej rodziny.

Tabela 6. Bezpieczeństwo publiczne w Gminie Lipno

Wyszczególnienie	2013	2014
Liczba ofiar przemocy domowej, w tym:	4	20
- kobiety	4	19
- mężczyźni	0	0
- dzieci	0	1
Liczba sprawców przemocy domowej, w tym:	4	20
- kobiety	0	0
- mężczyźni	4	20
Liczba interwencji domowych, w tym:	4	22
- dotyczących przemocy w rodzinie	4	22

Źródło: Dane GOPS w Lipnie

Dla wszystkich ofiar przemocy w rodzinie działa Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”, które funkcjonuje od 1995 r.

5. RODZINA – PODSTAWOWE INFORMACJE

5.1. DEFINICJA

Rodzina w socjologii rozumiana jest jako grupa społeczna lub instytucja społeczna. Rodzina, zdaniem socjologów i najprostszych jej definicji, to *najważniejsza, podstawowa grupa społeczna, na której opiera się całe społeczeństwo*³. Jako instytucja społeczna jest w kręgu ciągłego zainteresowania wielu naukowców i specjalistów: socjologów, psychologów, pracowników socjalnych oraz pedagogów. Wszystkie nauki w nieustannych badaniach nad rodziną wypracowały liczne, mniej lub bardziej szczegółowe, definicje określające rodzinę i jej charakter.

Rodzina jako grupa społeczna stanowi związek intymnego, wzajemnego uczucia, współdziałania i wzajemnej odpowiedzialności, w którym akcent pada na wzmacnianie wewnętrznych relacji i interakcji.

W tym ujęciu rodzina pełni funkcje osobowe:

małżeńską lub partnerską – bycie żoną lub mężem, partnerem lub partnerką,
rodzicielską – bycie ojcem lub matką,
braterską – bycie siostrą lub bratem.

Warto podkreślić, iż rodzina niezależnie od kontekstu kulturowego, historycznego i społeczno – ekonomicznego jest nadal podstawowym elementem społecznej struktury, a pełnione przez nią funkcje są niezastąpione. Aktualnie jednak przyjmuje się założenie i zasadę komplementarności oddziaływań edukacyjnych i socjalnych oraz fakt dzielenia zadań pomiędzy rodzinę i instytucje pozarodzinne. Instytucje oświatowe wspomagają każdą rodzinę w pełnieniu przez nią funkcji opiekuńczo – wychowawczej i kulturalnej, z kolei instytucje z zakresu pomocy społecznej oddziałują na rodzinę, która takiej pomocy potrzebuje.

³ Z. Tyszka, Rodzina w świecie współczesnym – jej znaczenie dla jednostki i społeczeństwa, [w:] Pedagogika Społeczna, pod red. T. Pilch, I. Leparczyk, wyd. Żak, Warszawa 1995, s. 137.

6. KLASYFIKACJA

Podstawowym i zasadniczym pojęciem, na którego tle zostanie przedstawiona typologia rodzin, jest kategoria *rodziny normalnej*⁴. S. Kawula określa rodzinę normalnie funkcjonującą pod względem wychowawczym jako:

- rodzinę w statystycznym sensie, a więc zawierającą jak najwięcej cech typowych, najczęściej występujących w rodzinach zamieszkujących określone środowisko,
- rodzinę funkcjonującą pod względem wychowawczym w ramach ustalonych kryteriów społecznych, przy czym kryteria te nie wypływają jedynie ze środowiska lokalnego, ale przede wszystkim globalnego – będzie to zatem taka rodzina, która stwarza poprzez swoją działalność warunki sprzyjające prawidłowemu rozwojowi psychicznemu i fizycznemu dzieci, niesprzecznemu z ogólnospołecznie przyjętym kierunkiem wychowania; zespala swoje wysiłki wychowawcze z innymi instytucjami wychowawczymi działającymi w danym środowisku, na przykład szkołą, kościołem czy stowarzyszeniami,
- rodzinę zintegrowaną, tzn. taką, której poszczególne elementy składające się na działalność wychowawczą współdziałają ze sobą; chodzi przede wszystkim o elementy ekonomiczne, kulturalne i psychospołeczne.

Biorąc pod uwagę powyższe czynniki, S. Kawula⁵ oprócz rodzin normalnych, wyróżnia jeszcze rodziny wzorowe, rodziny jeszcze wydolne, rodziny niewydolne wychowawczo oraz rodziny patologiczne. Zostały one scharakteryzowane następująco:

Rodzina wzorowa – stwarza swoim dzieciom jak najlepsze warunki wychowawcze, dąży do stałego podnoszenia poziomu wychowawczego, poprzez polepszanie metod i środków wychowawczych. Rodzice sami podejmują inicjatywy wychowawcze w środowisku, nawet w stosunku do szkoły.

Rodzina jeszcze wydolna wychowawczo – charakteryzuje się tym, że warunki wychowawcze bywają w niej niekiedy zachwiane, podobnie jak jej ogólne funkcjonowanie. Występują dorywczo niedomagania wychowawcze i odchylenia we wszystkich elementach działalności wychowawczej (ekonomiczne, kulturalne i psychospołeczne). Mimo tych

⁴ S. Kawula, *Pedagogiczna typologizacja rodzin a formy pomocy społecznej*, w: *Problemy kształcenia i doskonalenia zawodowego pracowników socjalnych*, red. J. Brągiel, I. Murecka, Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole 1998, s. 165

⁵ S. Kawula, *Pedagogiczna typologizacja rodzin a formy pomocy...*, s.167

zakłóceń czyni ona wysiłki, aby swoją niepewną chwilowo sytuację poprawić. Jest w niej poczucie za wychowanie dzieci.

Rodzina niewydolna wychowawczo – cechuje się częstym występowaniem zaburzeń we współżyciu rodziny, co wiąże się na ogół z niepowodzeniami życiowymi poszczególnych jej członków. Funkcjonowanie wychowawcze tej rodziny jest nieodpowiednie, styl i metody wychowawcze rodziców niezgodne z poziomem rozwoju dzieci, popełniane są liczne błędy wychowawcze, co jest przyczyną trudności dydaktyczno – wychowawczych potomstwa. Brak jest w tych rodzinach planów życiowych i aspiracji. Warunki ekonomiczne są zazwyczaj trudne lub w przypadku rodzin o wysokich dochodach rodziców obserwuje się nieracjonalne ich użytkowanie.

Rodzina patologiczna – pozostaje w stałej kolizji z prawem i moralnością, na przykład z powodu nagminnych kradzieży, rozbojów, gier hazardowych, alkoholizmu, narkomanii, uchylania się od uczciwej pracy, przemytu, prostytucji, stręczycielstwa czy włóczęgostwa.

Oprócz powyższej terminologii i klasyfikacji w literaturze jest jeszcze wiele innych typologii, na przykład: *rodzina normalna*, *rodzina zdeorganizowana i zdemoralizowana*⁶, *rodzina ryzyka*⁷, *rodzina zdeintegrowana*, *rozbita*⁸, *rodzina funkcjonalna i dysfunkcjonalna*⁹, *problemowa*.¹⁰ Warto jednak podkreślić, iż żadna konkretna rodzina nie może być na zawsze zaliczona do jednej z omówionych klasyfikacji czy typologii rodzin. Jest to bowiem układ widziany dynamicznie, a nie deterministycznie.

Wśród najczęstszych problemów rodzin należy wymienić: problemy opiekuńczo – wychowawcze, bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm lub nadużywanie alkoholu, przemoc, długotrwała choroba lub niepełnosprawność.

⁶ W. Ambozik, *Dewiacje wychowawcze w środowisku wiejskim*, Eruditus, Poznań 1997, s.46-47

⁷ R. Juras, *Rodziny znacznego ryzyka społecznego*, „problemy Rodziny” 1985, nr 4

⁸ M. Jarosz, *Dezintegracja w rodzinie i społeczeństwie*, Państwowe Wyd. Ekonomiczne, Warszawa 1987

⁹ J. Brągiel, *Zrozumieć dziecko skrzywdzone*, Wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole 1996, s. 40 - 48

¹⁰ W. Reichmann, *Rodzina problemowa*, „wspólne Tematy” 2001, cz. 1, nr 9

7. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Skuteczne wspieranie rodzin do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczej, a tym samym utrzymanie dziecka w rodzinie bądź jego powrót do rodziny.

Cele szczegółowe:

Diagnozowanie i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin.

Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny i jej integracji.

Wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych.

Podniesienie świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny.

Uwrażliwianie i aktywizowanie środowiska lokalnego na potrzeby dzieci i rodzin dysfunkcyjnych.

Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka.

8. ZADANIA W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

L.P.	Zadanie	Wskaźnik realizacji zadania
1.	Informowanie o miejscach pomocy oraz umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego (prawnego, psychologicznego, pedagogicznego).	- liczba i rodzaj miejsc poradnictwa specjalistycznego - liczba osób i udzielonych porad
2.	Współpraca z kuratorami sądowymi, policją, placówkami oświatowymi i zdrowotnymi w celu wypracowania wspólnych działań profilaktycznych.	- liczba podjętych interwencji
3.	Podnoszenie kompetencji rodzin w zakresie pełnienia prawidłowych funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów, konsultacji i poradnictwa oraz udostępnianie literatury fachowej.	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba rodzin objętych działaniami
4.	Monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami, motywowanie do podjęcia terapii przez rodziców.	- liczba rodzin objętych monitorowaniem
5.	Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem, w tym niewydolnych wychowawczo, w których występują problemy przemocy, uzależnień lub długotrwała choroba.	- liczba rodzin i dzieci objętych monitoringiem oraz procedurami
6.	Umożliwienie funkcjonowania na terenie gminy rodzin wspierających.	- liczba rodzin wspierających
7.	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych pomocy	- liczba rodzin, którym przydzielono asystenta

	asystenta rodziny.	
8.	Zapewnienie pomocy finansowej oraz rzeczowej.	- liczba i formy pomocy - liczba rodzin objętych pomocą
9.	Objęcie dożywianiem wszystkich wymagających tego dzieci.	- liczba dzieci korzystających z posiłków
10.	Zapewnienie środków na pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, placówce opiekuńczo – terapeutycznej, interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.	- liczba dzieci znajdujących się w poszczególnych ośrodkach - wysokość środków przeznaczonych na pokrycie kosztów pobytu dzieci w placówkach
11.	Organizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych dla rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne.	- liczba rodzin objętych pomocą

9. ODBIORCY

Gminny Program Wspierania Rodziny skierowany jest przede wszystkim do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, lecz również do przedstawicieli instytucji oraz służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny.

10. OCZEKIWANE REZULTATY

- podniesienie poziomu i rozwój profesjonalnych form pomocy rodzinie,
- poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- konsolidacja działań różnych instytucji i organizacji,
- pozostawienie dzieci w miejscu zamieszkania,
- reintegracja rodziny biologicznej poprzez powrót dziecka do rodziny.

11. REALIZACJA

Program realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie przy udziale:

- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Komendy Powiatowej Policji,
- Sądu Rejonowego,
- Placówek oświatowych,
- Placówek ochrony zdrowia
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lipnie
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Lipnie
- Powiatowy Urząd Pracy w Lipnie
- Organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.
- Parafie z terenu Gminy Lipno.

Wszystkie wymienione wyżej instytucje i organizacje współpracują ze sobą, powiadamiając się wzajemnie o problemach w rodzinie i podejmują wspólne działania.

12. FINANSOWANIE

Finansowanie 3 – letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Lipno, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

13. MONITOROWANIE

Koordynatorem Gminnego Programu wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017 jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Monitorowanie i ewaluacja Programu odbywać się będą poprzez przedkładanie sprawozdań z realizacji Programu przez Wójta Gminy Lipno Radzie Gminy w terminie do 31 marca każdego roku. Sprawozdania będą sporządzane na

podstawie informacji uzyskanych od podmiotów uczestniczących w realizacji zadań programowych za rok poprzedni.